

Deltafonds (J)

Rapport bij het Jaarverslag 2023

2024



Algemene
Rekenkamer

Vooraf

De Algemene Rekenkamer doet ieder jaar onderzoek naar de verantwoording die ministers in hun jaarverslagen afleggen over hun bestedingen, hun bedrijfsvoering en hun beleid. Dit noemen we het verantwoordingsonderzoek. Onze centrale vragen in het jaarlijkse verantwoordingsonderzoek zijn:

- Is het geld in het afgelopen jaar ontvangen, besteed en verantwoord volgens de regels?
- Waren de zaken op het departement goed geregeld?
- Heeft het beleid de gewenste resultaten opgeleverd?

Op basis van deze vragen beschrijven wij per begrotingshoofdstuk of de verantwoordelijke ministers hun zaken op orde hebben. Zoals onze wettelijke taak voorschrijft, geven wij daarbij ook oordelen over de financiële informatie en de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Pas nadat de Staten-Generaal de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer bij de rijksrekening en de rijkssaldi-balans hebben ontvangen, kunnen zij per begrotingshoofdstuk decharge verlenen aan de verantwoordelijke minister. Bijlage 2 bevat een uitgebreidere toelichting op ons verantwoordingsonderzoek.

Dit rapport heeft betrekking op het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds. De andere rapporten van het verantwoordingsonderzoek 2023 vindt u op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2023. Hier vindt u ook ons rapport *Staat van de rijksverantwoording 2023*. Hierin nemen wij de verklaring van goedkeuring van de rijksrekening op. Ook vindt u hierin een overkoepelende beschouwing over het verantwoordingsonderzoek 2023.

Inhoud

1. Onze conclusies | 4

2. Feiten en cijfers | 5

3. Financiële informatie | 9

3.1 Oordeel over de financiële verantwoordingsinformatie op totaalniveau | 10

3.2 Oordeel over de financiële verantwoordingsinformatie op artikelniveau | 11

4. Bedrijfsvoering | 12

4.1 Totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie | 12

5. Beleidsresultaten | 14

5.1 Inzicht extra geld | 14

5.2 Totstandkoming beleidsinformatie | 17

6. Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer | 18

6.1 Reactie minister van Infrastructuur en Waterstaat | 18

6.2 Nawoord Algemene Rekenkamer | 20

Bijlagen | 21

Bijlage 1 Overzicht fouten en onzekerheden Deltafonds 2023 | 21

Bijlage 2 Over het verantwoordingsonderzoek | 23

Bijlage 3 Literatuur | 28

Bijlage 4 Begrippenlijst | 30

1. Onze conclusies

Nederland is een waterrijk land door de ligging aan zee en de loop van rivieren. Het is daarom belangrijk dat de bescherming tegen het water en overstromingen op orde is. En er moet ook genoeg water beschikbaar zijn in droge perioden. De delta is kwetsbaar voor klimaatverandering: weersextremen en zeespiegelstijging zetten waterveiligheid, zoetwatervoorziening en waterkwaliteit onder druk.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) legt in zijn jaarverslag over het Deltafonds verantwoording af over de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten voor de bekostiging van maatregelen, voorzieningen en onderzoeken op het gebied van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en waterkwaliteit.

In hoofdstuk 2 wijzen we op de onzekerheid over de totale kosten van het *Deltaprogramma* en de beschikbaarheid van budget binnen het Deltafonds. In ons rapport *Voorbij de dijk*

(Algemene Rekenkamer, 2023) wezen wij op het belang van doelmatigheidsafwegingen waarin de kosten en baten van verschillende typen maatregelen worden meegenomen. Wij herhalen deze boodschap met het oog op de onbalans tussen doelen en middelen in het Deltafonds.

In hoofdstuk 3, 4 en 5 geven we oordelen over de beleidsinformatie, de bedrijfsvoeringsinformatie en de financiële informatie in het jaarverslag van het Deltafonds. Deze oordelen zijn positief.

Samenvattend financieel oordeel bij het Jaarverslag 2023 van het Deltafonds



De financiële verantwoordingsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds voldoet op totaalniveau aan de daaraan te stellen eisen, zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Verder in het rapport

- Hoofdstuk 2 Feiten en cijfers
- Hoofdstuk 3 Financiële informatie
- Hoofdstuk 4 Bedrijfsvoering
- Hoofdstuk 5 Beleidsresultaten
- Hoofdstuk 6 Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer

2.

Feiten en cijfers

De minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is verantwoordelijk voor het beheer van het Deltafonds. Het Deltafonds is in 2013 ingesteld met als doel de bekostiging van maatregelen, voorzieningen en onderzoeken op het gebied van waterveiligheid en zoetwatervoorziening.

Het Ministerie van IenW heeft in 2023 € 1.734 miljoen uitgegeven ten laste van het Deltafonds. Dit is 0,5% van de totale rijksuitgaven over 2023. Daarnaast is het verplichtingen aangegaan voor € 1.705 miljoen. De ontvangsten bedroegen € 1.710 miljoen. De ontvangsten van het Deltafonds bestaan voor het grootste deel uit een bijdrage uit de begroting van de minister van IenW (artikel 26). Daarnaast betalen de waterschappen een bijdrage voor de hoogwaterbeschermingsprogramma's.

Tabel 1 Deltafonds (J) in miljoenen €

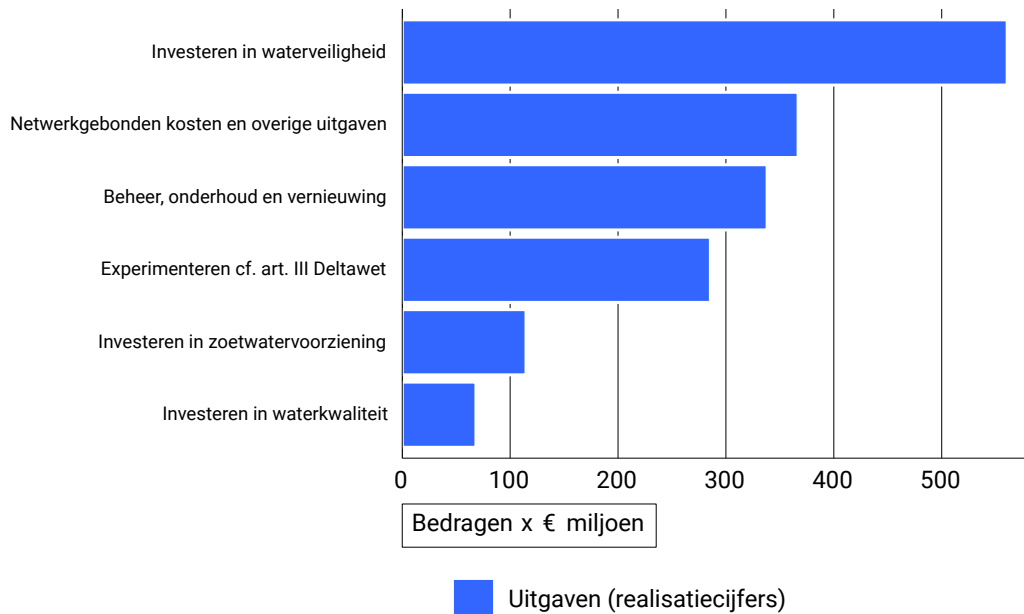
	2021	2022	2023
Verplichtingen	1.479	1.876	1.705
Uitgaven	1.137	1.382	1.734
Ontvangsten	1.428	1.382	1.710

De omvang van de verplichtingen is mede afhankelijk van het moment waarop contracten worden aangegaan en van de voortgang van projecten. De omvang van de verplichtingen en de uitgaven kan hierdoor door de jaren heen fluctueren.

De ontvangsten zijn in 2023 gestegen ten opzichte van 2022. Dit komt hoofdzakelijk door een stijging van de bijdrage ten laste van de begroting lenW (hoofdstuk XII) met € 410 miljoen.

Figuur 1 *Uitgaven Deltafonds in 2023*

Van de begroting van het Deltafonds gaat het meeste geld naar investeren in waterveiligheid



De indeling van de financiële instrumenten is gebaseerd op gegevens van het Ministerie van Financiën. De Algemene Rekenkamer heeft deze gegevens niet gecontroleerd.

Het grootste deel van de uitgaven gaat naar investeringen in waterveiligheid (€ 561 miljoen). Het gaat daarbij hoofdzakelijk om dijkversterking. De minister voert dit uit via het *Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)* in samenwerking met de waterschappen. In 2023 is bijvoorbeeld gewerkt aan de versterking van de dijken bij Zwolle. Ook worden de laatste projecten in de programma's voor rivierverruiming (*Ruimte voor de Rivier* en de *Maaswerken*) uit deze middelen betaald.

In 2023 bleek dat de kosten voor dijkversterking flink hoger uitvallen dan gedacht. Dijken moeten in 2050 voldoen aan nieuwe sterktenormen die in 2017 zijn ingevoerd. In eerste instantie werd ingeschat dat daarvoor 1.500 kilometer dijk moet worden versterkt tegen een prijs van gemiddeld € 7 miljoen per kilometer (HWBP, 2019; lenW, LNV & BZK, 2023). Ook moet een groot aantal 'kunstwerken' (dammen, sluizen, etc.) worden versterkt. In de begroting van het Deltafonds van 2023 is voor deze versterkingsopgave € 13,1 miljard geraamd tot 2050. Nu worden de kosten echter hoger ingeschat, omdat in totaal bijna 2.000 kilometer moet worden versterkt tegen een hogere prijs

(gemiddeld € 12,1 miljoen per kilometer). De totale kosten worden daardoor geschat op € 24 miljard in de periode tot 2050 (AT Osborne & Witteveen+Bos, 2023). Hoewel deze kosteninschattingen nog onzeker zijn, geeft de minister van IenW aan dat “de doelstelling dat alle keringen in 2050 aan de huidige normen moeten voldoen, onder druk staat” (IenW, 2023a). De kostenstijging is nog niet in de begroting van het Deltafonds verwerkt.

Al voor deze kostenstijging van dijkversterking bekend werd, uitte de Deltacommissaris zorgen over oplopende tekorten in het gehele Deltafonds. Hij constateerde dat de uitvoering van het *Deltaprogramma* tot 2050 in totaal niet € 27,4 miljard maar € 30,8 miljard zou kosten. Volgens de Deltacommissaris zet dit de uitvoering van het *Deltaprogramma* als geheel onder druk (IenW, LNV & BZK, 2023).

Gegeven de onbalans tussen de doelen van de minister voor 2050 en de begrote middelen in het Deltafonds wijzen we op 2 concrete knelpunten. Ten eerste is het nog niet duidelijk hoe toekomstige rivierverruiming in Nederland zal worden gefinancierd. In de komende jaren worden 2 grote rivierverruimingsprogramma's afgerond: 1) *Ruimte voor de Rivier* en 2) de *Maaswerken*. Nieuwe rivierverruimingsmaatregelen worden onderzocht in het programma *Integraal Riviermanagement (IRM)*. In dit programma worden alle rijksopgaven voor de rivier, waaronder waterveiligheid, scheepvaart, waterkwaliteit, rivierbodemplugging en vegetatiebeheer, in samenhang bekeken. Tot nu toe worden de kosten voor de ontwikkeling van *IRM* betaald uit de reserveringsruimte op het *Deltaprogramma* (artikel 5.04). Maar omdat de doelstelling van *IRM* breder is dan waterbeheer, is het nog onduidelijk waar de kosten van dit programma zullen worden belegd.

Ten tweede is er onduidelijkheid over de financiering van ruimtelijke maatregelen voor klimaatadaptatie na 2023. Tot en met december 2023 konden decentrale overheden via de Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie cofinanciering aanvragen voor projecten die bijdragen aan het doel van het *Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie* ('Nederland waterbestendig en klimaatrobust ingericht in 2050'). De aanvraag mocht een derde van de projectkosten bedragen, de decentrale overheden moesten twee derde zelf financieren. Hiervoor was € 200 miljoen gereserveerd op artikel 2 van het Deltafonds. Binnen het *Deltaprogramma* wordt momenteel onderzocht of structurele(re) financiering nodig is.

Uit eerder onderzoek van de Rekenkamer (2023) bleek dat er bij het beleid voor meerlaagsveiligheid onvoldoende afwegingen van de kosten en baten worden gemaakt van dijkversterking en alternatieve maatregelen voor bescherming tegen

overstromingen, zoals rivierverruiming, waterberging en/of crisisbeheersing. Gegeven de onbalans tussen doelen en middelen in het Deltafonds wijzen we hier nogmaals op het belang van doelmatigheidsafwegingen waarin de kosten en baten van verschillende typen maatregelen worden meegenomen.

3.

Financiële informatie

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van ons onderzoek naar de financiële verantwoordingsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds.

We geven oordelen over zowel de rechtmatigheid als de betrouwbaarheid en ordelijkheid van de financiële verantwoordingsinformatie.

Een financiële transactie, zoals een uitgave, is *rechtmatig* als deze voldoet aan relevante Nederlandse en Europese regelgeving. Voldoet een transactie niet aan deze regelgeving, dan is dit een fout in de rechtmatigheid. Als niet is vast te stellen of een transactie voldoet aan de regelgeving, spreken we van een onzekerheid in de rechtmatigheid.

Financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag is *betrouwbaar* als deze overeenkomt met de werkelijke financiële standen en transacties, zoals verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. *Ordelijk* wil zeggen dat de informatie op een beheerste manier tot stand is gekomen.

We geven hieronder ons samenvattend financieel oordeel bij het *Jaarverslag 2023*. Dat oordeel is gebaseerd op de onderliggende oordelen op totaalniveau (in § 3.1) en op artikelniveau (in § 3.2). We sluiten hiermee aan op het budgetrecht van het parlement.

Samenvattend financieel oordeel bij het Jaarverslag 2023 van het Deltafonds



De financiële verantwoordingsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds voldoet op totaalniveau aan de daaraan te stellen eisen, zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de Rijksbegrotingsvoorschriften.

3.1 Oordeel over de financiële verantwoordingsinformatie op totaalniveau

In deze paragraaf geven wij ons oordeel over de financiële verantwoordingsinformatie op totaalniveau.

De financiële verantwoordingsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds:

- is op totaalniveau rechtmatig;
- is op totaalniveau betrouwbaar en ordelijk, en voldoet aan de regels voor het inrichten van de jaarverslagen.

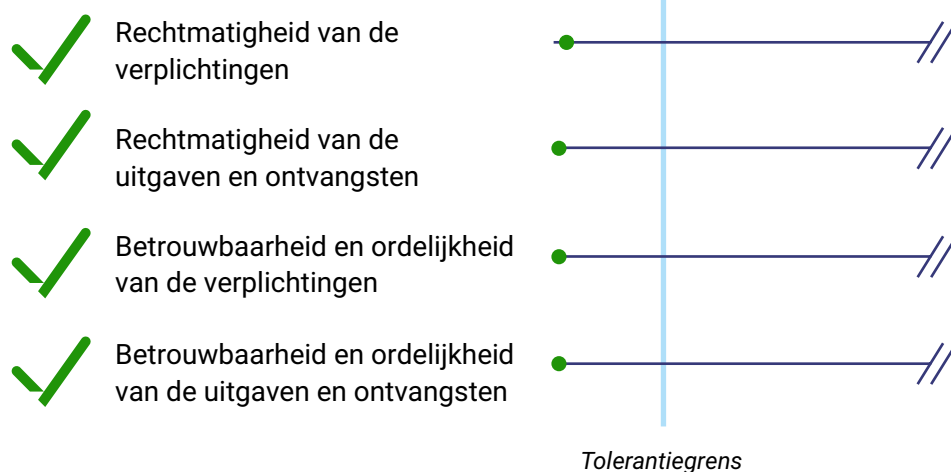
Wij geven dit oordeel onder het voorbehoud dat de Staten-Generaal goedkeuring zullen verlenen aan de slotverschillen waarin alle geraamde uitgaven, verplichtingen en ontvangsten uit de begroting van het Deltafonds (J) in overeenstemming zijn gebracht met de uiteindelijk gerealiseerde bedragen.

We kijken naar de volgende geldstromen en financiële standen:

- verplichtingen;
- uitgaven en ontvangsten;
- saldibalans;
- afgerekende voorschotten.

Voor elk van deze bedragen hanteren we een tolerantiegrens op totaalniveau. Als het bedrag aan fouten en onzekerheden binnen een geldstroom of van een financiële stand boven de tolerantiegrens komt, spreken we van een overschrijding. De volgende figuur maakt duidelijk bij welke geldstromen en financiële standen de tolerantiegrens wel of niet is overschreden (rood respectievelijk groen bolletje). Gedetailleerde informatie over de geconstateerde fouten en onzekerheden in de verplichtingen en in de uitgaven en ontvangsten staat in bijlage 1.

Op totaalniveau



3.2 Oordeel over de financiële verantwoordingsinformatie op artikelniveau

In deze paragraaf geven wij ons oordeel over de financiële verantwoordingsinformatie op artikelniveau.

De financiële verantwoordingsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds:

- is op artikelniveau rechtmatig;
- is op artikelniveau betrouwbaar en ordelijk en voldoet aan de regels voor het inrichten van de jaarverslagen.

4.

Bedrijfsvoering

We hebben onderzoek gedaan naar de informatie die de minister van IenW in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds heeft opgenomen over de bedrijfsvoering bij dit fonds. We beschrijven de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering die de minister van IenW in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds verstrekt (§ 4.1).

Voor het oordeel over het financieel en materieel beheer en overige aspecten in de bedrijfsvoering verwijzen we naar ons rapport *Resultaten verantwoordingsonderzoek 2023 Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII)*. Hiermee sluiten wij aan op de wijze waarop de minister zich verantwoordt over de bedrijfsvoering van het Deltafonds. De minister verwijst voor informatie over de bedrijfsvoering van het Deltafonds naar de bedrijfsvoeringsparagraaf die hij heeft opgenomen in het *Jaarverslag 2023* van het Ministerie van IenW. Dit met uitzondering van informatie over rechtmatigheid en de totstandkoming van niet-financiële informatie. Deze 2 onderdelen zijn wel opgenomen in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds.

4.1 Totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie

In deze paragraaf geven wij de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie.

Wij hebben onderzocht of bedrijfsvoeringsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds betrouwbaar tot stand is gekomen. Uit dit onderzoek zijn geen bevindingen naar voren gekomen waaruit blijkt dat de totstandkoming niet betrouwbaar is.

Wij hebben ook onderzocht of de bedrijfsvoeringsinformatie in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie. Wij stellen vast dat de bedrijfsvoeringsinformatie niet in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie.

5. Beleidsresultaten

In dit hoofdstuk bespreken we de uitkomsten van ons onderzoek naar de resultaten van het beleid van de minister van IenW voor het Deltafonds. Dit jaar onderzochten we binnen het verantwoordingsonderzoek het thema 'extra geld'. We gaan in § 5.1 in op dit thema. De overkoepelende uitkomsten van onze onderzoeken binnen het thema 'extra geld' presenteren we in de *Staat van de rijksverantwoording 2023*. We ronden dit hoofdstuk af met de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de beleidsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds in § 5.2.

5.1 Inzicht extra geld

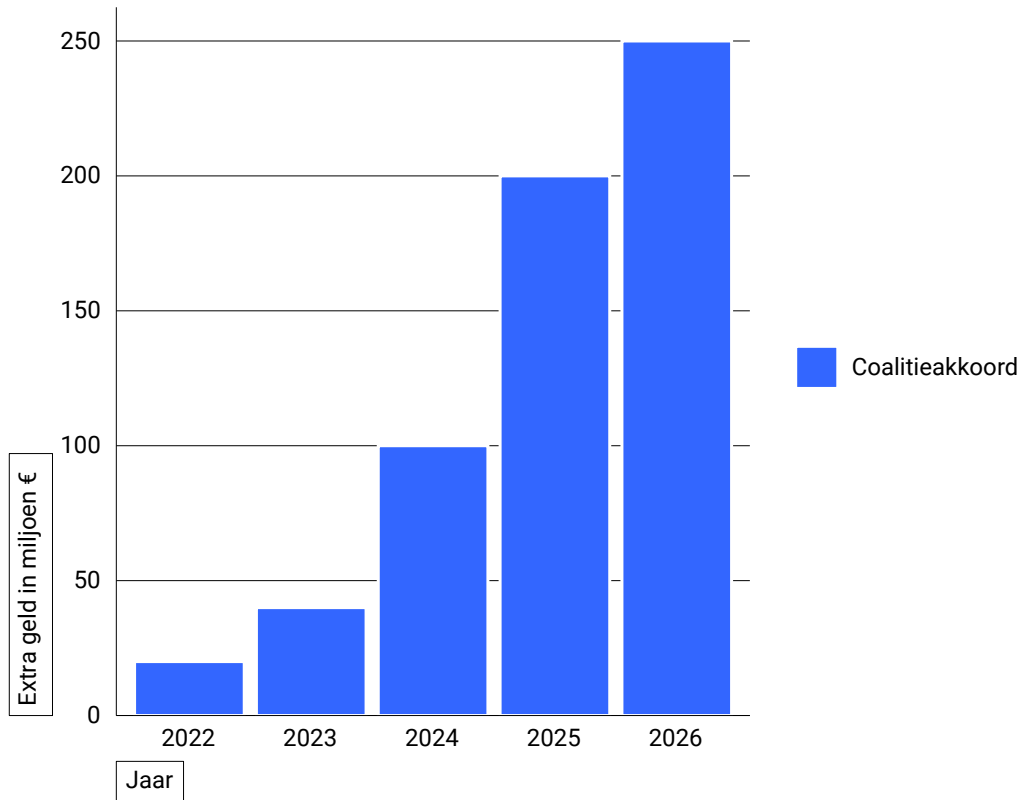
Beleidsresultaten worden behaald door inzet van mensen en middelen. Hiervoor heeft het kabinet extra geld uitgetrokken. In het coalitieakkoord uit 2021 zijn afspraken gemaakt over de inzet van dit extra geld. We onderzochten wat er met dit extra geld is gebeurd.

5.1.1 Extra geld coalitieakkoord (2022-2026)

In de volgende figuur ziet u hoe het extra geld is verdeeld voor begrotingshoofdstuk J (Deltafonds).

Figuur 2 Voorzien extra geld kabinet-Rutte IV (2022-2026)

Al het extra geld voor het Deltafonds komt vanuit het coalitieakkoord



Coalitieakkoordmiddelen startnota Rutte IV

In totaal is er volgens de startnota van het kabinet-Rutte IV voor de periode 2022 t/m 2026 € 610 miljoen voorzien aan extra geld voor het Deltafonds. Dit geld is bestemd voor instandhouding van bijvoorbeeld een aantal grote waterwerken.

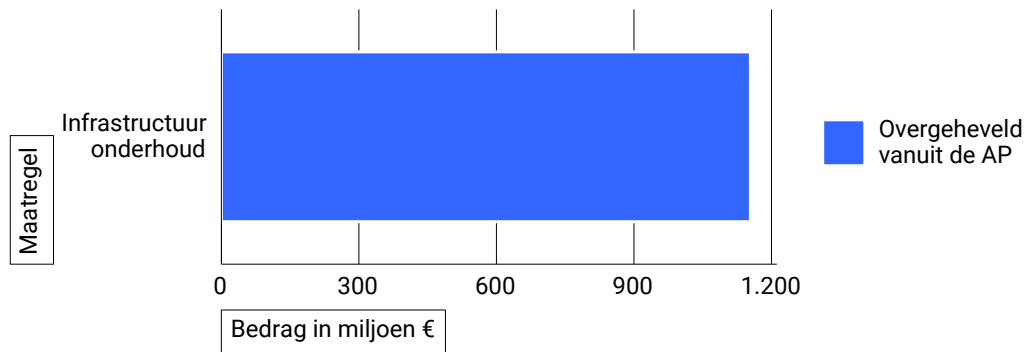
5.1.2 Status extra geld Aanvullende Post

Extra geld vanuit het coalitieakkoord wordt meestal niet direct toegevoegd aan de departementale begroting. Het bedrag staat eerst op een 'aanvullende post' bij het Ministerie van Financiën. Het geld wordt gereserveerd voor een maatregel die nog nader uitgewerkt moet worden. Een ministerie stuurt een bestedingsvoorstel met onderbouwing van een maatregel naar het Ministerie van Financiën. Als het Ministerie van Financiën het voorstel heeft goedgekeurd, wordt het geld overgeheveld naar de departementale begroting.

In de volgende figuur is te zien dat alle voorziene coalitieakkoordmiddelen voor het Deltafonds zijn overgeheveld tot en met 2028.

Figuur 3 De status van de middelen Aanvullende Post uit het coalitieakkoord Rutte IV. De bedragen zijn opgeteld per maatregel voor 2022 tot en met 2028.

Alle middelen voor onderhoud infrastructuur overgeheveld naar begroting Deltafonds



Voor de periode 2022 t/m 2028 is er € 1.154 miljoen aan coalitieakkoordmiddelen overgeheveld naar de begroting van het Deltafonds (Financiën, 2022a, 2023a, lenW, 2022). Er staan geen restmiddelen meer op de aanvullende post tot en met 2028 (Financiën, 2023c).

5.1.3 Rapportage extra geld

We hebben in § 5.1.1 een overzicht gegeven van het extra geld dat is voorzien vanuit het coalitieakkoord en voor het bestrijden van crises. We hebben geprobeerd te achterhalen welke resultaten er zijn bereikt met dit extra geld. We constateren dat de informatie in het jaarverslag van het Deltafonds geen onderscheid maakt tussen de resultaten van uitgaven uit het oorspronkelijke budget en uitgaven uit het extra budget. Daardoor zijn de resultaten van het extra geld niet traceerbaar. De minister van lenW rapporteert in het jaarverslag van het Deltafonds wel over het extra geld. Daarbij geeft hij bijvoorbeeld aan waarvoor er coalitieakkoordmiddelen zijn gereserveerd en waarvoor het is of wordt ingezet.

Tabel 2 Rapportage over extra gelden

Alle bedragen x 1 miljoen

Maatregel/doel	Herkomst	Op aanvullende post 2022-2023	Begroot 2022-2023	Resultaat/inzet (zelfrapportage minister)
Infra onderhoud DF / bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid verbeteren	Coalitieakkoord	€ 60	€ 60	Er wordt in het jaarverslag 2023 gerapporteerd over een kasschuif en mutaties in de reserveringen.

5.2 Totstandkoming beleidsinformatie

In deze paragraaf geven wij de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de beleidsinformatie.

Wij hebben onderzocht of de beleidsinformatie in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds betrouwbaar tot stand is gekomen. Uit dit onderzoek zijn geen bevindingen naar voren gekomen waaruit blijkt dat de totstandkoming niet betrouwbaar is.

Wij hebben ook onderzocht of de beleidsinformatie in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie. Wij stellen vast dat de beleidsinformatie niet in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie.

6.

Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft op xx april 2024 gereageerd op ons conceptrapport. Hieronder geven we zijn reactie [samengevat] weer. We sluiten dit hoofdstuk af met ons nawoord.

6.1 Reactie minister van Infrastructuur en Waterstaat

De minister schrijft:

“Uw rapportage Verantwoordingsonderzoek Deltafonds 2023 is door ons in goede orde ontvangen.

Ik dank u voor uw positieve oordelen over de beleidsinformatie, de bedrijfsvoeringsinformatie en de financiële informatie in het jaarverslag van het Deltafonds.

U wijst op de onzekerheid over de totale kosten van het Deltaprogramma en de beschikbaarheid van het budget binnen het Deltafonds. Mede daarom vraagt u aan mij om bij de te treffen maatregelen kosten en baten goed af te wegen. In uw onderzoek geeft u twee knelpunten waarvoor een oplossing gevonden moet worden.

Ten eerste constateert u dat ‘het nog niet duidelijk is hoe toekomstige rivierverruiming in Nederland zal worden gefinancierd’. Het programma Integraal Riviermanagement (IRM), waarin dit wordt onderzocht, wordt tot nu toe betaald uit de reserveringsruimte voor IRM op het Deltafonds (artikel 5.04). U constateert dat ‘omdat de doelstelling van IRM breder is dan waterbeheer, is het nog onduidelijk waar de uitvoeringskosten van dit programma zullen worden belegd’.

Het ontwikkelen van het programma IRM is door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) gestart vanuit de systeemverantwoordelijkheid voor de grote rivieren. Vanuit deze verantwoordelijkheid zijn middelen gereserveerd op het Deltafonds. Doelstelling is het Programma IRM voor de zomer definitief vast te stellen.

Na vaststelling zal het programma IRM in de eerste fase uitwerken hoe het rivierengebied moet worden ingericht om enerzijds de rivier zo goed mogelijk te laten functioneren (de systeemverantwoordelijkheid) en anderzijds de beleidsdoelen vanuit de meer sectorale programma's waar mogelijk te realiseren. Bij de sectorale Rijksopgaves valt te denken aan het Programma Natuur, de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), het Hoogwaterbeschermings programma, Delta-programma Zoetwater, de Klimaatrobuuste Netwerken en Hoofdvaarwegennet etc. Er vindt vanuit deze programma's geen overdracht plaats van taken of bevoegdheden.

Voor de ontwikkeling van het programma IRM en eerste uitvoeringsmaatregelen vanuit de verschillende opgaven zijn middelen gereserveerd op het Deltafonds voor zowel IRM (art. 5.01) en PAGW (art. 5.03) en op het Mobiliteitsfonds (MF 11.03). In de eerste fase van IRM wordt uitgewerkt welke uitvoeringsmiddelen nodig zijn om tot 2050 te komen tot een toekomstbestendig rivierengebied dat als systeem goed functioneert en meervoudig bruikbaar is. Daarbij is gesynchroniseerde financiering van Rijksopgaves een sterke wens van zowel het Rijk als regionale partners die binnen het programma IRM nader wordt verkend.

Als tweede mogelijk knelpunt constateert u dat 'er onduidelijkheid is over de financiering van ruimtelijke maatregelen voor klimaatadaptatie na 2023'. Dit omdat de Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie stopt.

Het klopt dat de Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie bedoeld is als eenmalige subsidie om klimaatadaptatiemaatregelen van de decentrale overheden te versnellen, met als doel een betere bescherming tegen extreem weer. De totale inspanning die nodig is om te bereiken dat Nederland veilig is voor weersextremen in 2050, het afgesproken doel in de Deltabeslissing, overstijgt het budget van de Tijdelijke impulsregeling. Dit budget betrof €200 miljoen vanuit het Rijk en €400 miljoen vanuit regionale overheden. Op dit moment wordt binnen Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie in een werkgroep onderzocht hoe structurele(re) financiering op regionaal- en lokaal schaalniveau geregeld kan worden en/of welke bijdrage vanuit het Rijk daarbij nodig wordt geacht. Hierbij wordt uiteraard aandacht besteed aan de maakbaarheid van maatregelen.

Daarnaast is naar aanleiding van de overstromingen in Limburg vanuit de beleidstafel wateroverlast en hoogwater afgesproken dat er aanvullend op het regionale en lokale (DPRA) schaalniveau op bovenregionaal schaalniveau bekeken moet worden hoe kwetsbaar we in Nederland zijn voor maatschappelijke ontwrichting als gevolg van grootschalige wateroverlast. In 2024 en 2025 worden stresstesten uitgevoerd waarin niet alleen naar een groter watersysteem en de interacties daartussen wordt gekeken, maar ook naar aspecten die relevant kunnen worden zoals kettingreacties ('cascade-effecten'), de vitale functies en het herstelvermogen. De uitkomsten van deze stress-testen zullen eind 2025 leiden tot een inventarisatie van de landelijke knelpunten. Om de prioriteiten aan te pakken op bovenregionale schaal zal vervolgens bepaald worden hoe de financiering van mogelijke oplossingen invulling kan krijgen.

Klimaatadaptatie kan bestaan uit technische maatregelen, maar omvat ook het maken van de juiste ruimtelijke afwegingen. Hiervoor is onder meer het beleidskader 'water en bodem sturend' opgesteld en vormt input voor de Nota Ruimte die momenteel opgesteld wordt. Daarnaast is het meekoppelen van klimaatadaptatiemaatregelen met andere opgaves (aanpak stikstof, energietransitie, woningbouwopgave) ook een belangrijke manier om te komen tot een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting."

6.2 Nawoord Algemene Rekenkamer

De minister beschrijft inspanningen die beogen een samenhangende aanpak van waterproblemen in ons land te bevorderen. We lezen ook dat de minister de mogelijkheden onderzoekt voor de financiering van rivierverruiming en ruimtelijke klimaatadaptatie. De minister geeft echter vooralsnog geen duidelijkheid of zekerheid over deze financiering. Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van de plannen van de minister en blijven de ontwikkelingen monitoren.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht fouten en onzekerheden Deltafonds 2023

Deze bijlage bevat een infographic met daarin de geconstateerde fouten en onzekerheden op totaalniveau en op artikelniveau. Op deze gegevens baseren wij ons oordeel over de verplichtingen en de uitgaven en ontvangsten in het *Jaarverslag 2023* van het Deltafonds.

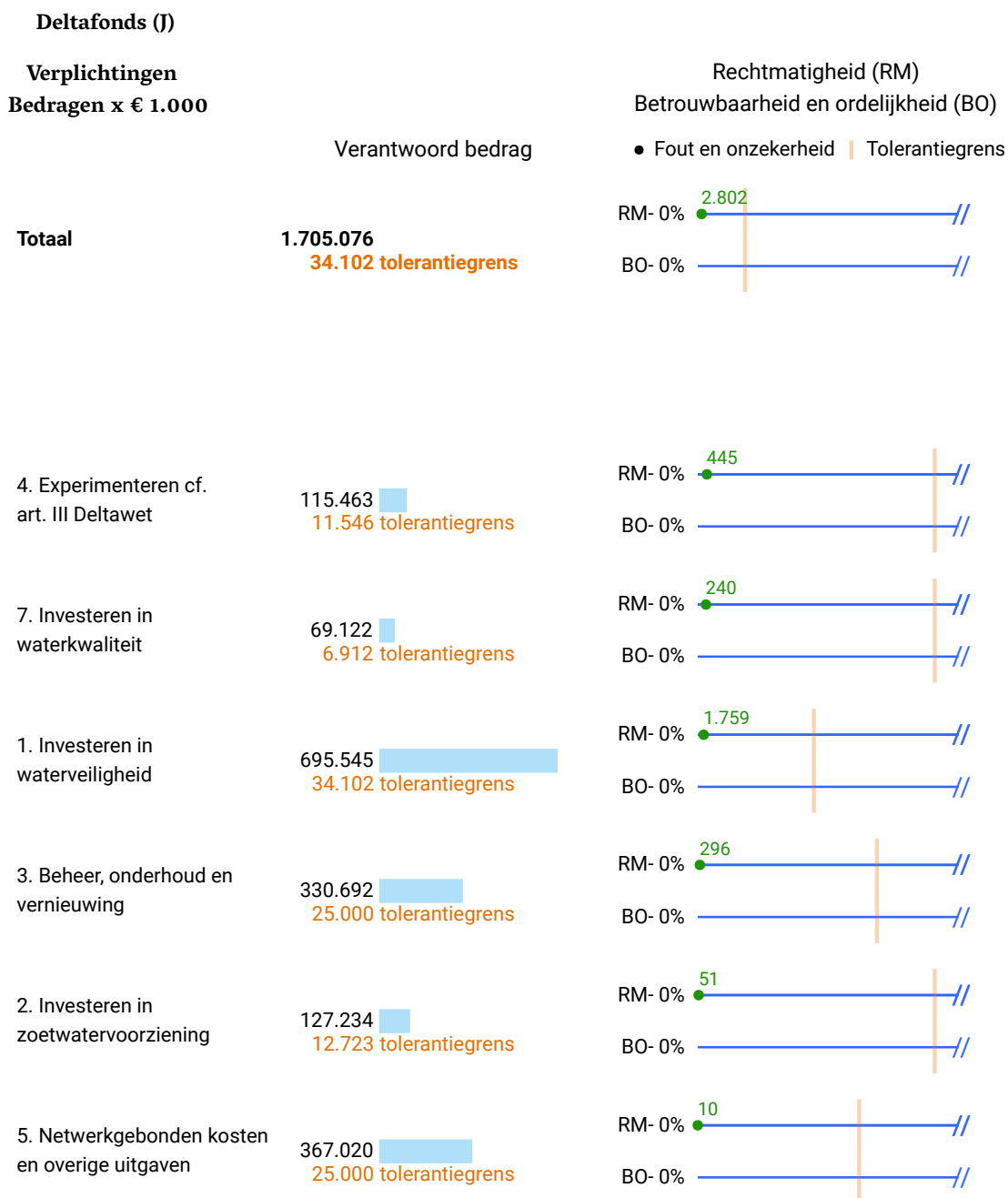
Op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2023 staat een overzicht van alle gecontroleerde bedragen en fouten en onzekerheden die we aantreffen in:

- verplichtingen;
- uitgaven en ontvangsten;
- saldibalans;
- afgerekende voorschotten.

De infographic laat ons oordeel zien op 2 criteria: *rechtmatigheid* en *betrouwbaarheid en ordelijkheid*. De figuur heeft de volgende onderdelen:

- Bovenaan staat de weergave van de fouten en onzekerheden op het totaal van de verantwoordingsstaat.
- Daarna volgen de begrotingsartikelen waarin het hoogste percentage fouten en onzekerheden is geconstateerd. Begrotingsartikelen waarin wij geen fouten en onzekerheden hebben geconstateerd, zijn niet in de infographic opgenomen. Naast het verantwoorde totaalbedrag per begroting staat het totaalbedrag per begrotingsartikel.

- De verticale oranje streep geeft de tolerantiegrens aan.
- De lichtblauwe balk illustreert de relatieve financiële omvang van het begrotingsartikel ten opzichte van het totaalbedrag per begroting.



Bijlage 2 Over het verantwoordingsonderzoek

In ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek beoordelen wij de jaarverslagen die de ministers op Verantwoordingsdag aanbieden aan de Staten-Generaal. Wij onderzoeken ook per begrotingsjaar de bedrijfsvoering en beleidsresultaten van de ministeries. De resultaten van ons onderzoek leggen wij vast in een rapport per jaarverslag (artikel 7.14 CW 2016, 1e lid).

Wij voeren ons onderzoek uit op basis van de internationale principes en standaarden voor rekenkamers (International Standards of Supreme Audit Institutions, ISSAI's). Deze zijn onderdeel van het INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP; zie <https://www.issai.org>). Bij het toepassen van de ISSAI's houden wij rekening met de comptabele regelgeving en de inrichting van het Nederlandse controlebestel waarin de Auditdienst Rijk (ADR) als intern controleur het jaarverslag certificeert. Voor haar oordeel maakt de Algemene Rekenkamer zoveel mogelijk gebruik van de resultaten van de werkzaamheden van de ADR volgens de Comptabiliteitswet 2016.

Deze bijlage beschrijft de manier waarop wij ons verantwoordingsonderzoek uitvoeren. Een uitgebreide methodologische verantwoording staat op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2023.

Financiële informatie

De financiële verantwoordingsinformatie die wij onderzoeken bestaat uit de rijksrekening en de rijkssaldibalans uit het Financieel Jaarverslag van het Rijk, en de jaarverslagen van de ministeries (artikel 7.12 CW 2016, 1e lid onder c). De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het opmaken van het Financieel Jaarverslag van het Rijk (artikel 2.29 CW 2016, 3e lid). De minister is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag (artikel 2.29 CW 2016, 2e lid). De inhoud van de jaarverslagen is uitgewerkt in de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften.

Wij onderzoeken of:

- de financiële verantwoordingsinformatie in de rijksrekening en de rijkssaldibalans aansluit op de financiële verantwoordingsinformatie in de verantwoordingsstaten en de saldibalansen in de jaarverslagen van de ministeries (artikel 3.8 CW 2016, 2e lid);
- de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen van de ministeries aan de wettelijke eisen voldoet.

Op basis van ons onderzoek geven wij een verklaring van goedkeuring bij de rijksrekening en de rijkssaldibalans (artikel 7.14 CW 2016, 2e lid). Deze verklaring is een voorwaarde voor de Staten-Generaal om, aan de hand van het betreffende jaarverslag, goedkeuring te kunnen verlenen aan de minister voor het gevoerde financieel beheer (artikel 2.40 CW 2016, 2e lid).

De verklaring van goedkeuring nemen wij op in ons rapport *Staat van de rijksverantwoording 2023*. Hierin geven wij een beschouwing over het jaar dat is onderzocht. Onze financiële oordelen zijn bestuurlijke oordelen van het college van de Algemene Rekenkamer en geen controleverklaring zoals een accountant afgeeft. Wij kunnen bij onze verklaring een aantekening plaatsen als wij bezwaar hebben gemaakt tegen het financieel beheer, de materiële bedrijfsvoering of de verantwoording daarover en dat bezwaar handhaven (artikel 7.22 CW 2016, 6e lid).

De ADR controleert alle jaarverslagen van de ministeries, fondsen en overige begrotingshoofdstukken en geeft hierover afzonderlijke controleverklaringen af. Om het controlebestel zo doelmatig mogelijk in te richten en dubbele controlelasten te voorkomen, maken wij voor ons onderzoek naar de financiële informatie (financial audit) zoveel mogelijk gebruik van de controlewerkzaamheden van de ADR. Wij stellen vast of de controlewerkzaamheden van de ADR goed zijn uitgevoerd en of de bevindingen hebben geleid tot de juiste oordelen. Daartoe reviewen wij de controle door de ADR en voeren wij aanvullende eigen controles uit. Onze opdracht en de formulering van ons oordeel liggen vast in de Comptabiliteitswet.

De Algemene Rekenkamer geeft oordelen over de betrouwbaarheid, ordelijkheid en rechtmatigheid op totaalniveau en op artikelniveau. Belangrijke fouten en onzekerheden lichten wij toe als uitzondering bij ons oordeel. Een fout of onzekerheid kan om 2 redenen belangrijk zijn:

- op grond van de financiële omvang, als de fout of onzekerheid hoger is dan de tolerantiegrens;
- op grond van de aard van de fout, los van de financiële omvang.

Bedrijfsvoering

Wij onderzoeken per ministerie of:

- het begrotingsbeheer ordelijk en controleerbaar is (artikel 3.2 CW 2016);
- het financieel beheer doelmatig, rechtmatig, ordelijk en controleerbaar is (artikel 3.2 CW 2016);
- het verwerven, beheren en afstoten van materieel doelmatig, rechtmatig, ordelijk en controleerbaar is (artikel 3.4 CW 2016);

- de financiële administratie betrouwbaar en controleerbaar wordt ingericht en gevoerd (artikel 3.5 CW 2016);
- de overige onderdelen van de bedrijfsvoering, zoals informatiebeveiliging, IT-beheer, management control, sturing en toezicht, voldoen aan de daaraan te stellen eisen;
- de niet-financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag over de bedrijfsvoering voldoet aan de norm van betrouwbare totstandkoming, en of deze niet strijdig is met de financiële verantwoordingsinformatie (artikel 3.9 CW 2016).

De eisen waaraan de bedrijfsvoering moet voldoen, zijn uitgewerkt in lagere regelgeving en/of opgenomen in beoordelingskaders die de Algemene Rekenkamer of andere organisaties hebben opgesteld. Waar dat van belang is, vermelden wij het normenkader dat wij hebben gehanteerd.

Wij onderzoeken niet ieder jaar alle onderdelen van de bedrijfsvoering. In plaats daarvan maken we een selectie op basis van risicoanalyse en periodiciteit. Als wij in ons onderzoek tekortkomingen constateren in de bedrijfsvoering, vermelden wij deze. Wij spreken dan van (ernstige) onvolkomenheden. In onze rapporten geven we niet alleen informatie over de onvolkomenheden, maar ook over belangrijke risico's en aandachtspunten.

Daarnaast vermelden we in onze rapporten de uitkomsten van ons onderzoek naar de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie in het jaarverslag. We onderzoeken of deze informatie betrouwbaar tot stand is gekomen. Daarbij kijken we vooral naar het proces en minder naar de informatie zelf.

Verder geven wij in ons verantwoordingsonderzoek aan of de bedrijfsvoeringsinformatie al dan niet strijdig is met de financiële verantwoordingsinformatie. Op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2023 staat welke werkzaamheden wij hebben uitgevoerd voor ons onderzoek naar de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie.

Beleidsresultaten

In ons onderzoek naar de beleidsresultaten gaat het vooral om de vraag of de burger waar voor zijn geld krijgt en of de ministers het parlement hierover voldoende informeren. Wij selecteren de beleidsterreinen voor onze onderzoeken op basis van risicoanalyse en maatschappelijke relevantie.

Wij onderzoeken of:

- het beleid doeltreffend en doelmatig is (artikel 7.16 CW 2016);
- de niet-financiële verantwoordingsinformatie in het jaarverslag over het beleid voldoet aan de norm van betrouwbare totstandkoming en of deze niet strijdig is met de financiële verantwoordingsinformatie (artikel 3.9 CW 2016).

Naast ons onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid, onderzoeken we of de beleidsinformatie in het jaarverslag betrouwbaar tot stand is gekomen. Daarbij kijken we vooral naar het proces en minder naar de informatie zelf. We hebben hiervoor deze onderdelen in het jaarverslag onderzocht:

- het niet-financiële deel van de toelichting bij de diverse begrotingsartikelen;
- de uiteenzetting over het gevoerde beleid (beleidsverslag);
- de verplichte bijlagen.

Verder geven wij in ons verantwoordingsonderzoek aan of de beleidsinformatie al dan niet in strijd is met de financiële verantwoordingsinformatie. Op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek-2023 staat welke werkzaamheden wij hebben uitgevoerd voor ons onderzoek naar de totstandkoming van de beleidsinformatie.

In § 5.1 rapporteren we over wat er is bereikt met het extra geld van het kabinet-Rutte IV. De figuren hebben de volgende bronnen:

Figuur 2 'Voorzien extra geld kabinet-Rutte IV (2022 t/m 2026)'

Coalitieakkoord: Startnota Rutte IV Bijlage 3 Tabel 31 aanvullende post (p. 54-57) en Bijlage 3 (p. 31-53, 58) Kabinet-Rutte IV (2022); Corona: Najaarsnota 2022 Tabel 3.2 (p. 119) Financiën (2022c), Najaarsnota 2023 Tabel 2.2 (p. 92) Financiën (2023c), Miljoenennota 2024 Tabel 24.1 (p. 374) Financiën (2023b); Oekraïne: Najaarsnota 2022 Tabel 4.1 (p. 120) Financiën (2022c), Najaarsnota 2023 Tabel 3.1 (p. 93) Financiën (2023c). Miljoenennota 2024 Tabel 23 (p. 372) Financiën (2023b). Geld op de aanvullende post is toegeschreven aan het departement dat hoofverantwoordelijk is voor het schrijven van het bestedingsplan. Het geld hoeft niet per se bij dat departement terecht te komen. Voor het extra geld dat niet uit het coalitieakkoord komt hanteren we de laatste begrotingsstand, omdat er voor deze middelen geen eenduidig startmoment aan te wijzen valt.

Figuur 3 'De status van de middelen Aanvullende Post uit het coalitieakkoord Rutte IV'
Aanvullende post bijlages uit voorjaarsnota's, miljoenennota's en najaarsnota's uit 2022 en 2023: Voorjaarsnota 2022 Tabel 80 (p. 150 -151) Financiën (2022a); Miljoenennota 2023 Tabel 13.1 (p. 154-155) Financiën (2022b); Voorjaarsnota 2023 Tabel 79 (p. 179-183); Financiën (2023a); Miljoenennota 2024 (p. 166-167) Financiën (2023b); Najaarsnota 2022 Tabel 6.1 (p. 127-129) Financiën (2022c); Najaarsnota 2023 Tabel 5.1 en 5.2 (p. 97-99) Financiën (2023c). Voor de figuur hebben we onderuitputting meegerekend als restmiddelen.

Tabel 2 'Rapportage over extra gelden'

Omdat de tabel gaat over behaalde resultaten, toont de tabel alleen wat er gepland en begroot was voor 2022 en 2023. De genoemde bedragen komen uit dezelfde bronnen als de bronnen genoemd bij de figuren uit de vorige alinea's. De resultaten in de tabel zijn een samenvatting van datgene wat de minister in openbare bronnen heeft gemeld over het resultaat. We hebben de volgende bronnen geraadpleegd: IenW (2023b).

Bijlage 3 Literatuur

Algemene Rekenkamer (2023). *Voorbij de dijk. Keuzes in het waterveiligheidsbeleid*. Den Haag: eigen beheer.

AT Osborne & Witteveen+Bos (2023). *Globale kosteninschatting dijkversterkingsopgaven na eerste Landelijke Beoordelingsronde primaire waterkeringen*. Baarn: eigen beheer.

Financiën (2022a). *Voorjaarsnota 2022 van de minister van Financiën*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, 36 120, nr. 1. Den Haag: Sdu.

Financiën (2022b). *Nota over de toestand van 's rijks financiën van de minister van Financiën*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 200, nr. 1. Den Haag: Sdu.

Financiën (2022c). *Najaarsnota 2022 van de minister van Financiën*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 259, nr. 1. Den Haag: Sdu.

Financiën (2023a). *Voorjaarsnota 2023 van de minister van Financiën*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 350, nr. 1. Den Haag: Sdu.

Financiën (2023b). *Nota over de toestand van 's rijks financiën van de minister van Financiën*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 36 410, nr. 1. Den Haag: Sdu.

Financiën (2023c). *Najaarsnota 2023 van de minister van Financiën*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 470, nr. 1. Den Haag: Sdu.

HWBP (2019). *HWBP Programmaplan 2019-2023*. Utrecht: eigen beheer.

IenW (2022). *Wijziging van de begrotingsstaat van het Deltafonds voor het jaar 2022 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, 36 120 J, nr. 2. Den Haag: Sdu.

IenW (2023a). *Kamerbrief Landelijk Veiligheidsbeeld Primaire Waterkeringen*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 31 710, nr. 82. Den Haag: Sdu.

IenW (2023b). *Jaarverslag en Slotwet van het Deltafonds (J) 2023*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, nr. 1. Den Haag: eigen beheer.

IenW, LNV & BZK (2023). *Nationaal Deltaprogramma 2024: Nu voor later*. Den Haag: eigen beheer.

ILT (2023). *Landelijk beeld van de staat van de primaire waterkeringen – Beoordelingsronde 2017-2023*. Den Haag: eigen beheer.

Kabinet-Rutte IV (2022), *Startnota Kabinet-Rutte IV*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1. Den Haag: Sdu.

VVD, D66, CDA en ChristenUnie (2021). *Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'*. Den Haag: eigen beheer.

Bijlage 4 Begrippenlijst

Auditdienst Rijk (ADR)

De Auditdienst Rijk is de interne auditor van het Rijk. De ADR controleert de jaarverslagen van de ministeries. De Algemene Rekenkamer beschouwt de ADR als een interne accountant, die zijn werk onafhankelijk doet. Wij maken in ons verantwoordingsonderzoek dan ook gebruik van de resultaten van de werkzaamheden van de ADR.

bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering is de manier waarop alle bedrijfsprocessen van een ministerie zijn georganiseerd. Onder de bedrijfsvoering vallen ook alle maatregelen en procedures die er zijn om vast te stellen of het beleid van een minister volgens plan wordt uitgevoerd, en waar nodig bij te sturen.

bedrijfsvoeringsparagraaf

In de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag rapporteert de minister over:

- of het begrotingsgeld volgens de regels is uitgegeven (de rechtmatigheid);
- hoe de beleidsinformatie is opgesteld;
- het financieel beheer en materieelbeheer dat hij heeft gevoerd;
- misbruik en oneigenlijk gebruik, en risico's op fraude en corruptie;
- andere onderdelen van de bedrijfsvoering, zoals belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering.

begrotingsfonds

Een begrotingsfonds is een apart onderdeel van de Rijksbegroting waarin geld voor een bepaald doel wordt beheerd. Voorbeelden van begrotingsfondsen zijn het gemeentefonds en het provinciefonds. Gemeenten en provincies ontvangen hieruit geld van het Rijk om hun taken uit te voeren.

beleidsinformatie

De beleidsinformatie in het jaarverslag is de informatie die de minister geeft over de resultaten van diens beleid, wat daarvoor is gedaan en hoeveel het kostte. We noemen beleidsinformatie ook wel niet-financiële informatie.

betrouwbaar

De cijfers in het jaarverslag zijn betrouwbaar als deze overeenkomen met de werkelijke financiële standen en transacties.

budgetrecht

Eén van de taken van de Staten-Generaal is het goedkeuren van de begroting van ieder ministerie. De Tweede en Eerste Kamer bepalen dus hoeveel geld een minister maximaal mag uitgeven en waaraan. Dit noemen we het budgetrecht van het parlement.

Comptabiliteitswet

De Comptabiliteitswet regelt de financiële gang van zaken binnen ministeries en tussen de ministers en het parlement. In de Comptabiliteitswet staat ook welke taken de Algemene Rekenkamer heeft.

decharge verlenen

Na Verantwoordingsdag keuren de Staten-Generaal de slotwetten goed. Daarmee verlenen ze decharge aan de ministers: die zijn dan niet meer verantwoordelijk voor het financieel beheer in het afgelopen jaar.

financieel beheer

Het financieel beheer van een ministerie omvat alle beslissingen, handelingen en regels die zijn bedoeld om de financiële kanten van het beleid en de bedrijfsvoering te beheersen.

financiële verantwoordingsinformatie

De informatie in het jaarverslag over de financiële kanten van het beleid en de bedrijfsvoering.

fouten

We spreken van een fout als:

- de minister geld niet heeft uitgegeven of ontvangen volgens de wetten en regels die daarvoor gelden;
- in het jaarverslag niet juist of volledig is opgeschreven waar het geld vandaan komt of aan is uitgegeven.

fraude

Fraude is opzettelijke misleiding om onrechtmatig (financieel) voordeel te krijgen.

informatiebeveiliging

Het proces van vaststellen van de vereiste beveiliging van informatiesystemen in termen van vertrouwelijkheid, beschikbaarheid en integriteit alsmede het treffen, onderhouden en controleren van een samenhangend pakket van bijbehorende maatregelen.

ISSAI (International Standards of Supreme Audit Institutions)

Internationale principes en standaarden voor rekenkamers. Wij voeren ons onderzoek uit op basis van deze standaarden.

IT-beheer

De interne beheersing van de belangrijkste (financiële) systemen.

jaarverslag

In het jaarverslag legt een minister verantwoording af over het gevoerde beleid. Elk jaarverslag bevat een beleidsverslag, bedrijfsvoeringsparagraaf en jaarrekening.

misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O)

Iemand maakt misbruik van wet- en regelgeving als diegene informatie niet, niet op tijd of niet volledig doorgeeft en daardoor:

- geen of een te lage (verplichte) bijdrage aan de overheid betaalt;
- een (te hoge) uitkering van de overheid ontvangt.

Bij oneigenlijk gebruik handelt iemand wel volgens de regels van de wet, maar in strijd met de bedoeling ervan.

niet-financiële verantwoordingsinformatie

De informatie in het jaarverslag over de niet-financiële kanten van het beleid en de bedrijfsvoering.

onvolkomenheid

Als wij in ons onderzoek zien dat een bedrijfsvoeringsproces van een ministerie niet goed is ingericht of wordt uitgevoerd, noemen we dat een onvolkomenheid. Als het om veel geld gaat en/of het probleem op meer plekken bij een ministerie voorkomt, noemen we het een ernstige onvolkomenheid.

onzeker

Wij noemen financiële informatie 'onzeker' als wij niet kunnen vaststellen of verplichtingen, uitgaven of ontvangsten aan de regels voldoen of op de juiste manier in het jaarverslag staan.

ordelijk

De cijfers in het jaarverslag zijn ordelijk als de financiële informatie op een beheerste manier tot stand is gekomen.

rechtmatig

Een financiële transactie, zoals een uitgave, is rechtmatig als deze voldoet aan de wetten en regels die daarvoor gelden. Voldoet een transactie niet aan de regels, dan is dit een fout. Als we niet kunnen vaststellen of een transactie aan de regels voldoet, noemen we dat een onzekerheid.

Rijksbegrotingsvoorschriften

De minister van Financiën stelt elk jaar de Rijksbegrotingsvoorschriften op. Dit zijn de regels waaraan de begrotingen en jaarverslagen van het Rijk moeten voldoen.

saldibalans

De saldibalans is een overzicht van bedragen die aan het einde van het jaar nog openstaan. Bijvoorbeeld vorderingen, voorschotten, schulden en openstaande verplichtingen.

slotverschillen

De slotwet is de laatste wet in de begrotingscyclus. Met die wet worden de begrote uitgaven, verplichtingen en ontvangsten in overeenstemming gebracht met de uiteindelijke bedragen. De slotwet wordt tegelijk met het jaarverslag aangeboden aan de Tweede Kamer. Zie ook 'decharge'.

suppletoire begroting

Als een wijziging van de begroting niet kan wachten tot de voorjaars- of najaarsnota, kan een minister een incidentele suppletoire begroting indienen. Pas nadat de Tweede en Eerste Kamer de gewijzigde begroting hebben goedgekeurd, kan een minister het geld uitgeven.

(overschrijding van de) tolerantiegrens

Wij gebruiken de tolerantiegrenzen om te bepalen welke fouten en onzekerheden er in de jaarverslagen zitten. Als een bedrag afwijkt binnen de tolerantiegrens, dan heeft dat geen gevolgen voor ons oordeel. Als de tolerantiegrens is overschreden, moet de minister dat rapporteren in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag.

totstandkoming (van informatie)

Informatie moet afkomstig zijn uit goed bijgehouden dossiers, uit een betrouwbare administratie of uit betrouwbare bronnen van buiten de eigen organisatie.

verplichting

Een verplichting is een uitgave in de toekomst, waarvoor een minister een (juridische) verplichting is aangegaan.

voorschot

Een voorschot is een vooruitbetaling voor producten of diensten die nog geleverd moeten worden. Een voorschot kan ook een vooruitbetaling van een subsidie, bijdrage of lening zijn.

Algemene Rekenkamer

Postbus 20015

2500 EA Den Haag

070 342 44 00

voorlichting@rekenkamer.nl

www.rekenkamer.nl

De tekst in dit document is
vastgesteld op 7 mei 2024.

Dit document is op 15 mei 2024
aangeboden aan de
Tweede Kamer.

Den Haag, mei 2024